

Læring og interaktion i ph.d.-vejledning

Learning Dynamics in Doctoral Supervision, ph.d.-afhandling forsvaret juni 2014 på IND, KU

Sofie Kobayashi,
skobayashi@ind.ku.dk

Vejledning er en essentiel del af ph.d.-uddannelsen, og en bedre forståelse af hvordan de ph.d.-studerende kan bruge vejledningen i læreprocessen er vigtig for at kunne efteruddanne vejledere bedst muligt. Denne afhandling omfatter fire studier om ph.d.-vejledning inden for biovidenskab på et dansk universitet. Det første studie afdækker hvordan ph.d.-studerende aktivt kan styrke samarbejdet med deres vejleder. Som en del af et introduktionskursus for nye ph.d.-studerende udarbejder deltagerne en personlig plan for egen læreproces, der fordrer at de reflekterer over deres læringsmål for ph.d.-studiet, vurderer egne kompetencer, og overvejer hvilke tiltag der er nødvendige for at nå målene. Efterfølgende diskuterer kursusdeltagerne deres plan med vejleder sammen med en række spørgsmål til at afklare forventningerne til vejledningsprocessen. Studiet viser hvordan en sådan struktureret samtale med vejleder kan fungere som et aktiv i at etablere gode samarbejdsrelationer i vejledningen, men peger også på vanskelighederne ved at nå vejledere, der synes at have for travlt til at bidrage effektivt til processen, eller ikke prioriterer deres ph.d.-studerende.

De resterende tre studier er baseret på observationer og lyd- og videooptagelse af vejledningssessioner. Sessionerne er analyseret ved hjælp af forskellige teoretiske tilgange for at belyse mulighederne for at lære det faglige indhold, metoder m.v. samt muligheder for at lære at blive forsker, dvs. lære den tavse viden om hvordan man forventes at tænke og agere som forsker indenfor biovidenskab. Vilkkårene for læring er analyseret gennem positioneringsteori. De måder de ph.d.-studerende positioneres af vejlederne har betydning for hvordan de ph.d.-studerende opfatter sig selv og for deres muligheder for at positionere sig selv i interaktionen. Det første af disse tre studier var en analyse ved brug af positioneringsteori og dialogisme af en enkelt vejledningssession med en ph.d.-studerende og hendes tre vejledere. Gennem analysen blev to modsigende storylines identificeret, idet vejlederne i dette specifikke forskningsmiljø talte om god videnskabelig praksis ud fra forskellige forståelser. Vejledernes uenigheder (flerstemmighed) blev en læringsmulighed

for den ph.d.-studerende som derigennem kunne skabe sine egne forståelser og på sigt sin egen profil som forsker, fordi vejledningen foregik i en atmosfære af samarbejde.

De to sidste studier er baseret på observationer af fire vejledningssessioner med ph.d.-studerende med hver deres to vejledere. Analytisk benytter det første af disse to studier begrebet variation fra fænomenografi. Ved hjælp af variationsteori illustreres hvordan der skabes muligheder for at lære både om faget, videnskabelige kompetencer samt videnskabelige normer og værdier. Begrebet variation beskæftiger sig ikke med

interaktive aspekter af læring, så der er brug for et andet perspektiv hvis man vil kunne sige noget om betydningen af at have flere vejledere. I det sidste studie blev begrebet variation anvendt sammen med positioneringsteori og læring som deltagelse. Vejledning med flere vejledere viser sig at berige læringsmiljøet for de ph.d.-studerende, men det er mere komplekst og krævende for vejlederne, og det er en forudsætning at vejlederne samarbejder og sætter den ph.d.-studerendes læreproces i højsædet.

Afhandlingen vil kunne findes på http://www.ind.ku.dk/publikationer/inds_skriftserie.